

Ahhoz, hogy a Fiatal Képzőművészek Stúdiója évenként megrendezett kiállításainak jellegét, anyagösszetételét és célját jobban megvilágíthassam, szükséges magát a kiállító testületet is néhány mondattal ismertetni.

A Stúdió 1958-ban jött létre. Létrehozói akkor elsősorban adminisztratív, gazdasági szerepet szántak neki, azon megfontolásból, miszerint a Magyar Képzőművészek Szövetsége tagjai sorába csak a művészeti közéletben már eredményt felmutatott, valamelyest ismert nevű művészt választott, így a főiskolát elvégzett fiatal annalálta egyfajta légüres térbe került, energiái nagyrészt elnyelte a szakmával való minimális kapcsolattartás, az információk begyűjtése, munkájának adminisztrálása. 1958 után a Stúdió ezen tevékenységek egy részét átvállalta, intézményesen: körlevelekben, szakosztály- és közgyűléseken tájékoztat, némi anyagi segítséget is nyújt ösztöndíjak formájában az arra érdemeseknek, kapcsolatot tart a szakmában működő többi szervezettel. A Stúdió fő tevékenységi köre lényegében ma is ugyanez, minthogy működési szabályzata sem változott jelentősen a kis híján két évtized alatt. Tagjai a 35 éves kornál fiatalabb festők, szobrászok, grafikusok. Nagyobb részük a Képzőművészeti Főiskolán végzett, de találunk köztük képzőművészeti tevékenységet is folytató iparművészeket és autodidaktákat is. Ez utóbbiakat, bemutatott munkáik alapján széleskörű szakmai zsűri javasolja felvételre a Művészeti Alap képzőművészeti vezetőségének. A kiállításokon több éven keresztül rendszeresen sikerrel szereplő fiatalokat a Stúdió vezetősége felvételre javasolja a Képzőművészek Szövetségének, e felvételekről a Szövetség illetékes testületei döntenek.

E vázlatos áttekintésből is kitűnik, hogy a program elég szegényes, egy fiatalokat tömörítő szakmai szervezet ennél többre hivatott.

A képzőművészet látható megjelenési formája a kész művek bemutatása, a kiállítás. A képzőművész szakmai szervezet látható megjelenési formája a tagjainak rendezett kollektív kiállítás: a Stúdió megalapítása után aránylag hamar láthatta a közönség az első Stúdió-kiállítást. Néhány esztendeje az éves kiállítás volt a stúdiótagság egyetlen szervezett tárlata. Később a Stúdió egyéni kiállításokat is szervezett, ezek a Stúdió Galéria 1972. évi megnyitásával váltak rendszeressé. Újabb kollektív bemutatkozási lehetőséget teremtettek a Stúdió különböző pályázatainak kiállításai. Az, hogy a fiatal képzőművészeknek módjukban lett több alkalommal szerepelniük egy évben, nem csökkentette, hanem megváltoztatta az évvégi Stúdió-kiállítások jellegét. A laikus közönség mellett egyre inkább a szakmai közönség lett e tárlatok címezte; paradox módon minél több helyen voltak láthatóak a fiatal művészek munkái, annál inkább koncentrálták figyelmüket, szakmai érzékenységüket erre az egyre. Vízsgáljuk ezért meg előbb általánosságban, majd

konkrétan az 1976. évi Stúdió-kiállítást. A stúdió Ernst Múzeumi felvonulásai a kritikusok tollára az „egyenetlen” szót hívták leggyakrabban. A kritikák az egyenetlenséget nemcsak színvonalra értették, hanem szemléletre, kifejezőmódra, vehemenciára; és egyértelműen elítélték. Holott minden csoportos kiállítás egyenetlen, mégpedig annál egyenetlenebb, minél esetlegesebb a csoportot meghatározó ismerv, és minél kevesebb köze van annak a művészethez. Egy olyan művészcsoporthoz, melynek az az egyetlen meghatározója, hogy 35 évesnél fiatalabbakból áll, szükségképpen a legkülönbözőbb felfogású, művészetszemléletű, felkészültségű, kvalitású művészek tartoznak. Természetes és szükségszerű tehát, hogy a stúdiókiállítás „egyenetlen”, az volna a furcsa, ha nem lenne az.

Minthogy a stúdiótagság az éves reprezentatív tárlatot a Stúdió megmozdulásai

közül ma is a legnagyobb szakmai jelentőségűnek tartja, ez iránt van a legnagyobb érdeklődés, a legtöbbben ezen szeretnének szerepelni. A stúdiótagság aktívabb fele szeretné a zsűrivel fejenként átlag 2 db munkáját elfogadtatni! A Műcsarnokban, a Stúdió '76-on 110 kiállító 160 munkáját láthattuk. Ezeknek a számoknak önmagukban nincs jelentősége, de rámutatnak a kiállítás jellegére és céljára. A cél: a fiatal művésznemzedék tevékenységének mennél teljesebb keresztmetszetét nyújtani, a jelleg meg az egyenetlenség; e kettőből következik a tárlatok *átlagos színvonalának* közepszerűsége. A teljes feltárás igényének sajnos ez is következménye. Az egyenetlenség és közepszerű azonban nemcsak a Stúdió kollektív kiállításának jellemzője.

Az elmarasztaló kritikák legtöbbje – az egyenetlenség hangoztatása mellett, amely tulajdonképpen ugyanaz – az egységes mű-

vészetszemléletet, a műhelyszellemet hiányolta. Az idáig elmondottakból azonban logikusan következik, hogy illet a Stúdió éves kiállításain hiába keresünk, ennek az esetleges *megele*te komoly művészetpolitikai hibák tünete lenne. Ez természetesen csak a kiállítás egészére vonatkozik. Amit azonban magam is hiányolok, hogy a Stúdióban – mint minden fiatal képzőművész összefogó szakmai szervezetén belül – nem

jönnek létre vagy legalábbis láthatóan nem tevékenykednek olyan kisebb csoportok, amelyeknek a közös művészetszemlélet, a hasonló stíluskritikai koncepció, közösen megállapított feladat, közös irányban folytatott kísérletezés vagy más művészeti szempont lenne az összekovácsolója. (Egy ilyen jellegű csoport ugyan működik a Stúdióban, az építészettel összefüggő képzőművészeti kérdések tanulmányozására alakult ún. ki-

sérleti műhely, működése azonban még rövid ideje tart, összetétele pedig meglehetősen heterogén.)

A művészeti gondolatokkal összefűződő csoportok közös tevékenysége (és itt nem a reneszánsz képzőművészeti műhelyek közös tevékenységére gondolok, hanem például a nagybányai iskola, a Nyolcak, a KÜT stb. tevékenységére) jelentős lehetne a mai művészeti életben, ha a csoportok aktivitása és vezető tagjai művészetének kvalitása egyaránt erős. Az előbb említett csoportok a magyar művészettörténet fontos fejezeit alkotják; ma pedig nincsenek csoportok. Művészeink talán félnek, hogy klikkzéssel gyanúsítanak őket.

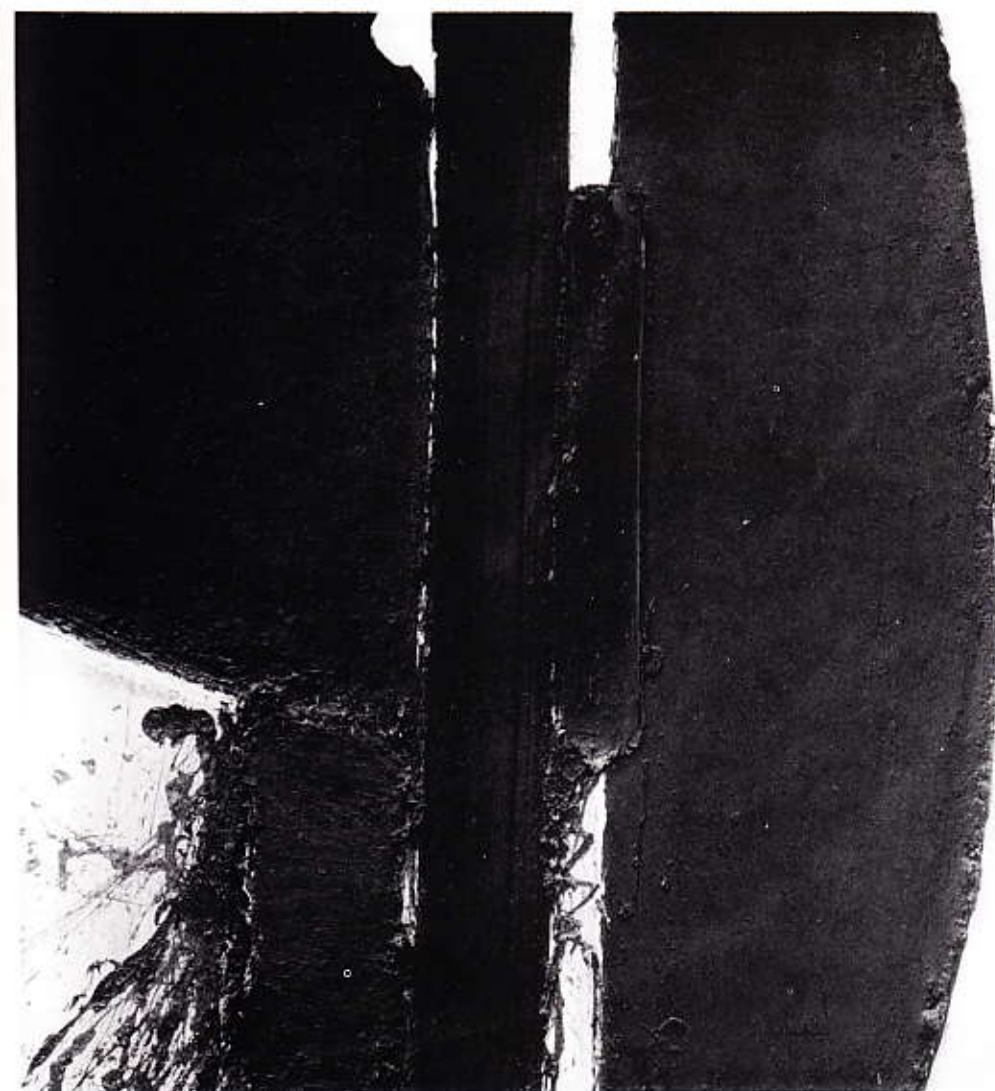
Esetlegesen, nem elsősorban művészi tudatossággal együttműködő társaságok vannak a Stúdióban. A szentendrei Vajda Lajos Stúdió tagjainak közös szemléleti törekvése évek óta megfigyelhető a Stúdió kiállításain. Szakmai színvonaluk azonban igen eltérő. A fiatalon nagyon figyelemreméltó grafikákkal jelentkezett *Wahorn András* mellett az 1976-ban készült munkáival *Ef. Zámbo István* váltott ki elismerést; a többiekől, a szobrászoktól is, még várjuk az eredményeket.

A „Fonyódi Iskola” néven emlegetett festőcsoportot (*Bráda Tibor, Kovács Péter, Leitner Sándor, Szentgyörgyi József, Topor András*) közös művésztelepi tartózkodás és közös kiállítások szervezése hozta össze. Valamennyien természetelvtű festők és művészetszemléletükben is sok a közös vonás; lehetséges, hogy a továbbiakban szorosabban is együttműködnek.

Nem kívánhatom, nem is kívánom, hogy mindenki tartozzék valamely művészeti csoporthoz, hiszen a kötődéseknek, barátságoknak sok egyéb motívuma van; a hasonló formai, stíluskritikai törekvések pedig önmagukban nem válnak csoportképző erővé: például a mostani stúdiónemzedékben számosan támaszkodnak a szecesszióra, építik be munkájukba a preraffaeliták, a Gödöllői Iskola eredményeit (többek között *Bikácsi Daniela, Kudász Emese, Simsay Ildikó, Babos Éva, Kárpáti Tamás*, a szobrászok közül, áttételesebben, *Trischler Ferenc*), neoszecessziós csoportról mégsem beszélhetünk.

Szintén nem tényleges csoport, csak a formai, gondolati rokonságok miatt tűnik annak a szimbolikus-realista és a groteszk grafikusok köre (*Balogh Gyula, Sáros András Miklós, Balássy Zoltán, Farsang Sándor*, illetve *Almásy Aladár, Badacsonyi Sándor, Balla Margit, Maracsó Gabriella, Wahorn András*).

Az elmondottak, úgy tűnik, elégségesen indokolják, miért főleg a Stúdió éves kiállításain egységes művészetszemléletet, műhelyszellemet, valamiféle „Stúdió-karaktert” keresni. Keresni kell és lehet viszont a fejlődés jeleit, az új jelenséget, és természetesen oda kell figyelni az először jelentkezők munkáira.

Véletlenül emelek ki párat ezek közül: Kovács Lászlótól már több alkalommal láthattunk stukkó alapanyagú képeket. Az elmúlt években kiállítottokról úgy tűnt, alkotójuk a síkból a plasztika felé törekszik, munkája tévedésből szerepel a katalógusban a festmények között. A 76-os tárlaton bemutatott *Kút* c. stukkó-képével azonban bebizonyította e műfaj önállóságát, amely szerencsésen egyesíti a táblakép és a sgraffito erőit. Pálffy Katalin legújabbban a természet legszobrászatiabb részéből, a növényekből meríti motívumait. „Virágszobrai” kellemes harmóniájából arra következtethetünk, hogy a fiatal szobrásznő „nagyobb fába” is bátran vágthatna vésőjét, természetesen ugyanúgy követ értve ez alatt, mint a virágainál.

Látványos formai jegyek alapján a felületes szemlélő hajlamos lenne *Dienes Gábor* is a neopreraffaeliták közé sorolni. Érzékeny rajzi kompozíciója, pasztellkoloritja azonban lényegileg más, képeinek tartalma, művészi mondanivalója pedig korszerű, még ha történelmi témákat dolgoz is fel. A legutóbbi Stúdió-kiállításon látott *Anyja gyermekével* c. képén festői eszköztárának kiszélesedését is megfigyelhettük.

Az „elsőképesek” közül Záborszky Gábor *Ikarus*a keltette fel figyelmemet. Az égő-vörös alapon lendületes fekete foltokkal festett kép – a sima, homogén vörös és az erőteljes faktúrájú fekete szinte paradoxan fordított ellentétével (a vörös a nyugodt, a fekete a vibráló, élő) – látszólag nonfiguratív alkotás, ám színhangulata, lendületes kompozíciója érzékletesen vetíti elénk a tüzes, halálos zuhanás pillanatát.

Az 1976-os Stúdió-kiállítás mérlege: mintegy tíz-tizenkét kiemelkedő alkotás, amelyekre még hosszú évek, évtizedek múltán is emlékezünk, ezekről, illetve készítőikről csak évek múlva alkothatunk valóságos ítéletet; a többi: kiállítás-képes közepszer. Mint minden Stúdió-kiállításon, mint minden kollektív kiállításon. A Fiala Képzőművészek Stúdiója éves reprezentatív tárlatainak ennyi és nem több az értelme és célja, a Műcsarnokban látott tárlatot sikeresnek vélem.

POGÁNY GÁBOR